

дій, спрямованих на реалізацію інтересів держави стосовно регіонів та внутрішніх регіональних інтересів за допомогою методів, що враховують історичну, етнічну, соціальну, економічну та екологічну специфіку територій [3, с. 60]. У такому контексті вона стає невід'ємною складовою соціальної регіональної політики взагалі та національної екологічної політики зокрема, а також ефективним засобом подолання екологічної кризи в окремих регіонах і державі в цілому.

Узгодження загальнонаціональних і регіональних інтересів є основою регіональної політики в Україні. Суть державної регіональної політики, з одного боку, визначається рівнем усвідомлення владою і суспільством ролі регіональних соціально-економічних процесів, а з іншого – моделлю, за якою здійснюється державне регулювання сталого регіонального розвитку. Сучасна ситуація в нашій країні потребує перегляду ролі регіону в національному розвитку держави відповідно до принципів сталого розвитку. Це положення є одним із ключових у Декларації асамблеї європейських регіонів (Базель, 4 грудня 1996 р.), в якій підкреслювалося, що регіони є найвдалішою організаційною формою для адекватного і незалежного вирішення регіональних проблем. Державам Європи рекомендовано максимально наділяти регіони повноваженнями і передавати фінансові ресурси, необхідні для виконання завдань їх сталого розвитку [4, с. 63].

Практичне втілення теорії сталого розвитку – це багатогранне завдання, яке в умовах сучасної України має не тільки свою специфіку, але й особливу складність. Остання перебуває не тільки в економічній площині, а й морально-психологічній. Шлях до реалізації ідей сталого розвитку – це екологізація суспільних процесів. Без поступової трансформації людської свідомості, її екологізації шанси на побудову моделі сталого суспільства будуть ілюзорними. Упродовж тривалого історичного періоду такі поняття, як почуття господаря, свобода поведінки і культури господарювання, обов'язковість заощадження, пунктуальність відновлення взятого у природи у людській свідомості викоринювались вперто й наполегливо. Поки необхідність побудови суспільства на принципах сталого розвитку не стане потребою кожного громадянина, говорити про наближення до цієї мети передчасно. Навпаки, якщо рухатись уперед, то вже тепер треба вибирати траєкторію сталого розвитку, яка має враховувати національну специфіку держави, особливості її регіонів [2, с. 44].

До основних недоліків екологічних реформ в Україні належать: неузгодженість логіки, динаміки і темпів загальних соціально-економічних реформ із визначеним курсом і темпами реформи в екологічній сфері; непослідовність, повільність удосконалення інститутів державного управління у сфері охорони довкілля; суперечливість поглядів у системі державної влади стосовно нових інструментів екологічної політики; інерційність розвитку ринкових механізмів підтримки природоохоронної діяльності та інше [5].

Отже, можемо зробити висновок, що у реалізації екологічної політики важлива роль належить трансформаційним процесам. Реалізуючи ідеї сталого еколого-економічного розвитку на рівні регіону потрібно виходити з того, що цивілізовані народи покликані захищати і примножувати добро, законами і владою утверджувати в суспільстві і суспільній свідомості вищі духовні цінності людського життя. Враховуючи наявні в регіоні природні, економічні та інтелектуальні ресурси, стратегічна мета полягає у створенні ефективної еколого-економічної системи, яка забезпечить його висхідний розвиток і екологічну безпеку. У цьому контексті важливе значення мають концепція, програми і плани розвитку регіону на близьку і тривалу перспективу, в основу яких повинні закладатися ідеї та принципи сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Павлов В. І. Політика регіонального розвитку в умовах ринкової трансформації (теоретико-методологічні аспекти та механізми реалізації) : монографія / В. І. Павлов. – Луцьк : Настир'я, 2000. – 580 с.
2. Кравців В. С. Регіональна екологічна політика в Україні (теорія формування, методи реалізації) : монографія / В. С. Кравців; Ін-т регіон. дослід. НАН України. – Л., 2007. – 336 с.
3. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть: нові пріоритети : монографія / М. І. Долішній. – К. : Наукова думка, 2006. – 512 с.
4. Региональная политика России: концепции, проблемы, решения / В. Лексин, Е. Андреева, А. Ситников, А. Швецов // Программные методы регулирования территориального развития. – 1996. – № 2. – С. 62 – 69.
5. Данилишин Б. М. Наукові нариси з економіки природо-користування: монографія / Б. М. Данилишин. – К. : РВПС України НАН України, 2008. – 280 с.

Акімова Людмила Миколаївна, Акімов Олександр Олексійович **ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ**

Завдання реалізації стратегії сталого розвитку в сукупності вирішення соціально-економічних та екологічних проблем має загальносвітовий характер та є актуальним для всіх країн. Однак, починати потрібно з регіонального рівня, тому ефективна регіональна політика та надійні методи її реалізації відіграють вирішальну роль у складному і відповідальному завданні втілення стратегії сталого розвитку.

В умовах ринкових перетворень в Україні відчувається брак теоретико-методологічних підходів і прийомів здійснення регіональної політики задля адаптації регіональних господарських комплексів до розвитку на засадах сталості. Причина в тому, що в умовах соціально-економічної кризи, в якій перебуває Україна уже котрий поспіль рік, важко

дотримуватися умов гармонійної рівноваги між економікою, екологією та суспільством.

Регіональна політика сталого розвитку є цілеспрямованою діяльністю держави, що спирається на певні принципи та завдання. Саме від вдало визначених завдань та шляхів їхньої реалізації залежить результативність державної політики й добробут спільноти. Світовий досвід доводить, що баланс сил в державі, її територіальна цілісність та поступовий прогрес залежить від врахування державою специфіки та можливостей розвитку регіонів, розширення їх прав та обов'язків в сфері реалізації державної регіональної політики. Особливої актуальності процеси регіоналізації набули в Західній Європі. Майже в кожній розвиненій країні окремі регіони (внаслідок соціально-економічних, техніко-технологічних, організаційно-просторових факторів чи ресурсозабезпечення) відіграють важливу роль у розвитку економіки та часто мають вирішальний вплив на внутрішню та зовнішню політику держави.

Регіон стає фактично стріжнем державної влади: владні повноваження від національного рівня переходять до регіонального, що сприяє зміцненню ролі регіонів у державі. Фактично всі проблеми соціально-економічного та екологічного характеру беруть свій початок на регіональному (місцевому) рівні, а потім набирають державних, глобальних масштабів, втягуючи у свою «орбіту» все більше територій. У зв'язку з цим починати глибинні та всебічні реформи в соціально-економічній та екологічній політиці слід з регіонального рівня, а не діяти тільки на макrorівні. Тому, все більше набувають актуальності питання забезпечення регіонального підходу при здійсненні політики сталого розвитку.

У сучасних умовах активізується взаємодія між механізмами ринкового саморегулювання та державного управління регіональним розвитком. Ринкова економіка з її механізмами нездатна сама по собі, без втручання органів державної влади, забезпечити умови для комплексного вирішення проблем територіального розвитку, сприяти подоланню територіальних диспропорцій та сприяти соціальній захищеності й покращенню якості життя населення. Тому органам державної влади необхідно подбати про практичний інструментарій управління соціально-економічними процесами. Слід спрямовувати зусилля на підтримку сталого характеру регіонального розвитку [2].

Так, розроблена Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 р. спрямована на визначення завдань та інструментів для розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня економічного потенціалу територій, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення і, як наслідок, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища. Політика регіонів може не завжди співпадати із загальною політикою держави, так як регіони мають специфіку, що впливає на їх спеціалізацію та профільні напрями розвитку. В той же час, політика регіонів не повинна вступати в протиріччя із положеннями

загальнонаціональної стратегії розвитку та має бути погодженою з центральними органами управління. Так, концепція стійкого розвитку є визнаним світовою спільнотою стратегічним вектором світового розвитку на XXI століття, але в той же час при її реалізації варто брати до уваги особливості національного та територіального розвитку. Економічний стан різних країн та їх регіонів, соціальна політика та екологічне середовище спонукають до необхідності індивідуального підходу при складанні й реалізації просторової стратегії на засадах сталого поступового розвитку. Наявні відмінності у розвитку та ресурсному забезпеченні найбільшою мірою впливають на можливості забезпечення збалансованого розвитку соціальної, економічної та екологічної сфер регіону [1].

Так, до завдань державної регіональної політики сталого розвитку можна віднести наступні.

1. Перехід на використання екологічних природо-, енерго- і матеріало-зберігаючих технологій, що дасть можливість покращити стан довкілля, дозволить вирішувати ресурсно-екологічні проблеми, а це позитивно вплине і на якість життя та стан здоров'я населення.

2. Раціональне природокористування, охорона і створення умов для відтворення природних ресурсів, рекреаційне природокористування, підтримання екологічної безпеки, що сприяло б екологічному благополуччю населення.

3. Регулювання демографічної ситуації в регіонах, забезпечення соціальної справедливості та соціальних гарантій населенню, створення гідних умов та оплати праці з метою покращення матеріального добробуту та соціального благополуччя кожної родини.

Для реалізації зазначених вище завдань необхідне стає фінансове забезпечення. Воно залежить від державного фінансування регіонального розвитку. Тому для успішної реалізації регіональної політики сталого розвитку в першу чергу необхідні державні фінансові та інвестиційні ресурси. Під час реалізації політики сталого розвитку в регіонах у першу чергу варто врахувати регіональну специфіку територій.

Зокрема, екологічний сталий розвиток регіону залежить від:

- наявності, рівня використання та можливостей відтворення природо-ресурсних компонентів регіону;
- забезпечення постійного моніторингу за станом природних ресурсів регіону;
- формування топографічних карт місцевостей регіону з поміткою розташування ресурсів, якості ґрунтів, земель сільськогосподарського призначення тощо;
- створення баз даних ресурсів регіонів, контроль за їх станом та рівнем використання;
- дотримання природоохоронних заходів щодо захисту навколишнього середовища від антропогенного впливу людини;
- рівень використання безпечних технологій в регіоні.

Економічний сталий розвиток регіону залежить від таких факторів:

- господарського освоєння територій;
- галузевої спеціалізації та структурних особливостей регіону;
- техніко-технологічного забезпечення та інноваційної активності;
- наявності та доступності природних ресурсів, їх локалізації в регіонах;
- визначення пріоритетних напрямів господарювання в регіоні та їх інвестиційної підтримки;
- системи стимулювання економічної діяльності, екологічних переваг;
- правової захищеності суб'єктів господарювання;
- міжгалузевих та міжрегіональних зв'язків;
- інфраструктурного забезпечення;
- розроблених державних регіональних програм, проєктів сталого соціально-економічного розвитку регіонів, їх фінансування.

Таким чином, можемо зробити висновки, що ефективно здійснення політики сталого розвитку не можливе без залучення регіонів. Регіон включає триєдність середовищ: природного, соціального та економічного (матеріального). Особливу роль у здійсненні політики сталого розвитку мають відігравати органи місцевого самоврядування і регіонального управління, які повинні досліджувати регіональні механізми реалізації основних постулатів концепції сталого розвитку регіону.

Список використаних джерел

1. Національна парадигма сталого розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ecos.kiev.ua / Dopovid_nacionalna_paradygma_stalogo_rozvytku.pdf. – Назва з екрану.
2. Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи : монографія / В. С. Куйбіда В. С., В. П. Павленко, В. А. Яцюк та ін. – К. : Секретаріат Кабінету Міністрів України, 2009. – 615 с.

Бахматова Катерина Игоревна

КЛАССИЧЕСКАЯ И НОВАЯ МОДЕЛИ КОЛЛАБОРАЦИИ В ИННОВАЦИОННЫХ ЭКОСИСТЕМАХ

Постиндустриальная парадигма современного социально-экономического устройства мира инициирует в развитых экономиках знаний естественное видоизменение моделей их роста (эффект экономии на разнообразии vs эффект экономии на масштабах деятельности), типов инновационных процессов (нелинейный vs линейный), а также организационного строения (способов структурирования коммуникаций, движения ресурсных потоков, координации усилий и т.д.). Ключевой характеристикой экономики, обладающей значительным потенциалом достижения высшей стадии постиндустриального развития, является не только доминирование информации и знаний, но и сетевая логика их

использования, в основе которой – сетевые структуры, непрерывные интерактивные сетевые потоки и взаимодействия, лишенные формальных пространственных, временных, институциональных границ, в большей степени успешно преодолевшие неформальные ментальные ограничения.

Органическая трансформация экономики в сложно организованную интерактивную сетевую систему генерирования, циркуляции и использования информации и знаний придает ей уникальную устойчивость, способность к саморазвитию и самоусилению, а также обеспечивает синергию совместных интерактивных действий – эффект непрерывного инновационного роста. Предпосылками последнего в интерактивной сетевой экономике выступают: пространство «открытого доступа» для обмена и распространения знаний; повышенный контроль качества знаний за счет их проверки, критики в процессе многократного воспроизводства (механизм коллективной фильтрации); сетевая кооперация различных профессиональных сообществ, совместные исследовательские, экспериментальные, производственные, управленческие, коммерческие усилия (механизм коллективного создания знаний); междисциплинарный подход к формированию знаний, комплементарное их соединение, и, как следствие, повышение разнообразия, динамизм обновления, непрерывное наращивание знаний; коллаборация трех институциональных секторов – государства, науки и бизнеса, при ведущей роли последних двух, в ходе которого их компетенции все более совмещаются и приобретают взаимозаменяемость. Все перечисленное запускает процесс преобразования традиционной иерархической индустриальной экономики в сетевое знание-интенсивное сообщество, основу которого составляют сетевые информационные потоки, сетевые структуры, сетевые взаимодействия, сетевые механизмы координации и гармонизации интересов.

Для обозначения сетевого знание-интенсивного сообщества наибольшее распространение получает понятие инновационной экосистемы. Заимствованное из ботаники, понятие экосистемы впервые употребил американский бизнес-стратег Джеймс Мур для характеристики инновационных сетевых стратегических бизнес-альянсов в статье «Хищники и добыча: новая среда конкуренции», опубликованной в 1993 г. в журнале *Harvard Business Review*.

В эволюционном аспекте содержание понятия инновационной экосистемы прошло ряд разрозненных исторических этапов. Приблизительно в 1980 г. немецкий экономист Джордж Фридрих Лист утверждал, что Германии для обеспечения экономического развития необходима «национальная система», предполагавшая, в числе прочего, формирование национальной производственной базы и стратегическое управление зарождающимися отраслями. В 1899 г. английский экономист Альфред Маршалл ввел в научный оборот понятие «агломерация» и описал преимущества, которые компании получают в результате производственной локализации. В конце 1980-х гг. Кристофер Фримен и Бенгт Оке Люндвалль представили научному сообществу понятие «национальная инновационная